

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställ-
ning till Ålands landsting med anledning av

N:o 13/1937.

landstingsmannen Lennart Mattssons petition an-
gående undersökning av möjligheterna för anord-
nande av en för lokala förhållanden anpassad
lantbruksförsöksverksamhet inom landskapet.

sedan landstingsmannen Lennart Mattsson uti en till Landstinget
ingiven petition av den 18 februari 1937 anhållit, att Landstinget
ville giva landskapsnämnden i uppdrag att undersöka möjligheterna för
anordnande av en för de lokala förhållandena anpassad lantbruksför-
söksverksamhet inom landskapet, har Landstinget vid plenum den 23 i
nyss nämnda månad beslutat godkänna petitionärens förslag samt i skri-
velse till landskapsnämnden av den 16 april berörda år insänt transumt
ur protokollet med Landstingets beslut i frågan.

Till fullgörande av Landstingets uppdrag får landskapsnämnden
framhålla följande:

Petitionären, som uppsatt sin petition angående anordnandet av en
för de lokala förhållandena anpassad lantbruksförsöksverksamhet inom
landskapet i samråd med landskapsagronomen, har i sin framställning i
huvudsak angivit syftemålet med en dylik försöksverksamhet samt jäm-
väl anfört fullgiltiga motiv för sitt förslag och yttermera påmint om
grunderna för försöksverksamhetens anordnande i riket, sådana de ut-
formats i lagen angående organisation av försöks- och undersöknings-
verksamheten för lantbruket av den 17 februari 1923 ävensom härtill

hörande förordning av den 15 februari 1924, varför dessa omständigheter här kunna förbigås. För att emellertid utröna jordbrukarens och jordbruksundervisningens i landskapet ståndpunkter i föreliggande fråga har landskapsnämndens lantbruksavdelning inbegärt utlåtanden av Delegationen för Ålands Lantmannagillen, Direktionen för Ålands lantmannaskola ävensom föreståndaren för lantmannaskolan. I sitt yttrande framhåller gillesdelegationen bland annat att Åland i klimatologiskt och geologiskt hänseende är så olik övriga trakter såväl i Sverige som Finland, där försöksverksamhet är anordnad, att dessa försöksresultat icke här direkt kunna tillämpas, varför delegationen med tillförsikt emotser att frågan i föreslagen riktning kan lösas och påpekar vidare att denna försöksverksamhet icke bör gå in för lösandet av generella vetenskapliga uppgifter, utan i främsta rummet stanna för sortförsök och de mångahanda tekniska odlingsfrågor, som den praktiska lantmannen intresserar sig för och omedelbart kan draga nytta av. Vidare påpekar gillesdelegationen att, emedan de uppgifter, som i nämnt avseende vänta på sin lösning, äro mångahanda och svårlösta, försöksverksamheten från början bör planeras med en "rätt vid omfattning såväl i budgetärt som arbetshänseende".

Lantmannaskolans direktion och skolans föreståndare framföra om försöksverksamhetens förläggande till lantmannaskolan och Jomala gård såsom skolledningens enhälliga åsikt "att detta ur alla synpunkter vara såväl lyckligast som lämpligast" och framhålla att de vid skolan bundna lärarna självfallet böra utnyttjas för ifrågavarande verksamhet.

404

Vid förfrågan angående vissa organisations- och tekniska detaljer vid planläggningen av försöksverksamheten på Åland har föreståndaren för Sydvästra Finlands växtodlingsförsöksstation i Pikis å Yldois gård, professor Olavi Meurman, bland annat framhållit att "tanken att påbörja lantbruksförsöksverksamhet på Åland är i allo motiverad och i högsta grad beaktansvärd".

Sedan landskapsnämnden sålunda utrönt att en för de lokala förhållandena anpassad försöksverksamhet inom landskapet är av behovet påkallad och av sakkunskapen anses såsom i högsta grad beaktansvärd, får nämnden till frågans vidare belysning framföra följande:

Försöksverksamheten på jordbrukets område har ju till uppgift att söka få reda på de för olika områden, med för dem utmärkande gemensamma jordmåns- och klimatförhållanden, lämpligaste odlingsväxterna, växtsorterna och odlingsåtgärderna. För detta ändamål finnas i riket inom de olika naturliga växtodlingsdistrikten 8 försöksstationer, en statlig betesförsöksgård, fasta försöksfält och en vitt utgrenad lokal försöksverksamhet.

Åland äger ju enligt självstyrelselagen att självt sörja för sitt lantbruk och dess förkovran. Det är därför helt naturligt, att ingen av dessa försöksstationer placerats inom landskapet, som sålunda ställts utanför denna försöksverksamhet.

På ingen av dessa stationer - icke ens på Sydvästra Finlands växtodlingsstation - äro förhållandena så lika de åländska, att där vunna resultat utan vidare kunna anses tillämpliga på Åland. Att så är fel-

let inses redan vid en jämförelse emellan den vilda vegetationen på Åland och fastlandet. Här finnas yppiga bestånd av växtarter, vilka annorstädes i riket äro rariteter eller alls ej förekomma. Det är sålunda naturligt att betingelserna för kulturväxterna här även måste vara andra än på fastlandet.

Det är ju känt, huru beroende kulturväxterna äro av jordmånsförhållandena; olika växter i olika mån och på olika sätt. På fastlandet kan marksurheten märkbart inverka på åkerbrukets resultat. På Åland med dess kalkrika grund torde någon surhetsfråga i samma grad och bemärkelse knappast existera, men bör markreaktionen även här observeras och bli föremål för studium.

En omständighet, som har avgörande betydelse vid valet av växtsort, är dess tidighet d.v.s. växttiden från sådd till skörd. Också härvidlag intager Åland en särställning. Sålunda utgör vegetationstidens längd enligt E. Cajander:

i södra Finland 185 - 200 dagar

på Åland 205 - 220 "

Alltså erbjuder Åland en 20 dagar längre vegetationsperiod än södra Finland.

Även beträffande nederbörds mängden under vegetationsperioden har Åland icke någon motsvarighet i riket. Sålunda utgör regnmängden i medeltal 1 mm..i

	Under juni	juli	augusti	summa
Helsingfors	48,3	63,1	84,1	194,1

Åbo	44,0	66,0	73,5	183,5
<u>Mariehamn</u>	34,9	57,7	73,8	<u>166,4</u>
Hela riket	50,0	69,0	74,0	193,0

Om vegetationsperiodens längd spelar en avgörande roll vid valet av växtsort, torde den därunder fallande regnmängden och dess fördelning under olika tider av vegetationsperioden vara av icke mindre betydelse vid fastställandet av de tekniska odlingsåtgärderna.

Med det ovan anförda har landskapsnämnden ytterligare velat klarlägga huru avvikande de naturliga förutsättningarna för växtproduktionen här äro jämförda med övriga delar av riket och huru behöflig en för de lokala förhållandena anordnad försöksverksamhet inom landskapet är.

Riksbudgeten upptager för försöksverksamheten och undersökningarna på lantbrukets områden ett sammanlagt anslagsbelopp för år 1937 om 7.349.100 mark, varav för försöksstationerna och den lokala försöksverksamheten reserverats 3.499.600 mark. Denna försöksverksamhet står under Centralutskottets för lantbrukets försöksväsende ledning med Lantbruksförsöksanstalten i Dickursby såsom centralanstalt fördelad på 9 avdelningar med antydd distriktsindelning. Enligt Centralutskottet fastställt program utövar lantbruks- och hushållningssällskapen den lokala försöksverksamheten under överuppsikt av en särskild inspektör. Under innevarande år hava c:a 950 gödslingsförsök och c:a 600 sortförsök varit planlagda i riket såsom lokala försök.

För att något belysa den under de 5 senaste åren bedrivna lokala

försöksverksamheten på Åland må följande siffror ur Finska Hushållningssällskapets årsböcker anföras:

Antalet gödslingsförsök

År	Vall	Havre	Vårvete	Potatis	Kålrötter	Turnips	Foderbetor	Summa
1932	9	-	1	2	2	1	1	16
1933	3	1	-	5	1	1	1	12
1934	6	1	1	1	-	-	-	9
1935	-	-	2	1	-	-	-	3
1936	5	-	1	1	1	-	-	8
	23	2	5	10	4	2	2	48

Som av tabellen synes har denna Hushållningssällskapets försöksverksamhet på Åland varit av synnerligen anspråkslös omfattning och icke berört ett enda sortförsök.

I landskapets budget för åren 1929, 1930 och 1931 upptogs för ett vart av de nämnda åren ett anslag om 10.000 mark för växtodlingsförsök, men blevo anslagen icke utnyttjade, varför särskild post för försöksverksamheten icke efter år 1931 upptagits i landskapsbudgeten. Behovet av en ordnad försöksverksamhet inom landskapet förelåg då i lika hög grad som nu, men äro måhända förutsättningarna för denna försöksverksamhets planläggning, organisation och ledning för närvarande större än under de nyss nämnda åren.

Med hänsikt till landskapslagen om jordbruksundervisningen i landskapet Åland av den 13 juni 1927, som bland annat stadgar angående skolans föreståndare och lärare i § 10 mom, 13 att skolans föreståndare

dare bör "hava uppsikt över till jordbruket anslutna försöksodlingar" och i anledning av det yttrande lantmannaskolans ledning i saken avgivit får landskapsnämnden föreslå att den nu föreslagna lantbruksförsöksverksamheten förläggas till lantmannaskolan och Jomala gård, såsom även petitionären föreslagit. Här finnes även ett för ändamålet lämpligt åkerfält, den s.k. Vikåkern om c:a 1 hektars vidd, som framlidne professor Arthur Rindell på ort och ställe i tiden utsett, då det i samband med försöksverksamheten i riket var fråga om att inrätta ett s.k. fast försöksfält på Åland. Detta skifte, som år 1933 dränerades med tegelrör, är möjligast representativt för landskapets jord och kan lämpligen först utnyttjas för försöksändamål, medan försöksfältet därifrån i fall av behov så småningom kan utvidgas till angränsande skifte.

Försöksfältets främsta uppgift borde bli att utröna de för åländska förhållanden lämpligaste växtslagen och sorterna samt de ändamålsenligaste odlingstekniska åtgärderna. De viktigaste sortförsöken på Åland i detta nu vore med höstvete, ärter och potatis. Efter hand torde det dock vara skäl att påbörja försök även med andra sädesväxter och andra växtslag. Beträffande foderväxterna borde jämförande sortförsök utföras med olika klöver - luzern - och majsstammar, även som försök med majs - pelusk-blandningar. Därutöver borde såtidsförsök, i synnerhet med höstvete, slätter-, tids- och antal försök på gårdens gräsvallar anordnas. Emellertid vore det enligt landskapsnämndens mening lämpligt att åt ett försöksutskott bestående av

landskapsagronomen, lantmannaskolans föreståndare och andre facklärare överlämna att närmare pröva försökens planläggning, art och omfattning och i sådant avseende samråda med lämplig försöksstation på fastlandet samt göra sig närmare underrättat om de praktiska jordbrukarenas önskningsmål genom Delegationen för Ålands lantmannagillen.

De nu antydda sort- och jämförande försöken fordra långvariga och kontinuerliga försök på jämn och likartad åkerareal, omsorgsfullt utförd jordbearbetning, sådd, skörd, tröskning o.s.v. och måste därför utföras på samma ställe och under sakkunnig ledning. Frågor berörande konstgödselmedel och -mängder ävensom sättet för den naturliga gödselns tillvaratagande och användning borde däremot lämnas åt till enskilda lägenheter förlagda, lokala fältförsök att besvara, emedan svaren på dylika frågor i avgörande mån äro beroende av på varje enskild lägenhet rådande förhållanden. Dessa lokala fältförsök hava den allra största undervisande betydelse för den praktiska jordbrukaren, som härigenom lär sig bättre förstå den övriga försöksverksamhetens resultat och tillämplighet även på sin egen gård, och utgöra dessa lokala försök även lämpliga förbindelselänkar mellan försöksfältet å Jomala gård och de åländska jordbrukarena.

Förberedelsearbeten för det av petitionären efterlysta demonstrationsbetet på Jomala gård hava innevarande höst efter lantmannaskolans föreståndares framställning hos landskapsnämnden igångsatts och har föreståndaren för statens betesförsöksgård, doktor C.A.G. Charpentier på anhållan av landskapsnämnden inlämnat ett utlåtande angående

ende rationalisering av betena på Grelsby, Kastelholm och Haga kungsgårdar, vilkas arrendatorer förklarat sig intresserade av de naturliga betesmarkernas förbättring på dessa gårdar. Betesförsöksverksamhetens planläggning har sålunda påbegynts.

De föreslagna maskindemonstrationerna torde väl lämpligast överlämnas åt Delegationen för Ålands lantmannagillen att anordnas med medel ur de allmänna jordbruksanslagen.

Den ovan skisserade försöksverksamheten förutsätter att själva försöksarbetet ledes och övervakas av en försöksledare. Denna uppgift kunde emot särskilt arvode lämpligen anförtrös lantmannaskolans andra facklärare och ägde denne sålunda att ombesörja det fasta försöksfältets iordningställande och planläggning samt handhava alla med såväl försöksfältet som med de lokala försöken förekommande tekniska-, lednings- och övervakningsangelägenheterna. Ett sådant arrangemang har även i analoga fall tillämpats i riket. Till sitt biträde vid försöksfältet borde försöksledaren under 6-7 månader under året hava en yngling, som även kunde anlitas såsom hjälp vid anordnandet av de lokala försöken. Därutöver vore vid brådare arbeten på försöksfältet tillfällig extra hjälp av kvinnor och barn av nöden. Bebrukningen av fältet förutsättes ombestyrd av Jomala gårds ordinarie arbetskraft och ägde gården härför debitera försöksfältet.

Som konsekvens av försöksverksamhetens anordnande i landskapet enligt ovan antydda riktlinjer borde instruktionsverksamheten i förevarande avseende omställas så att ledningen härför handhaves av land-

skapsnämndens lantbruksavdelning.

Den lokala försöksverksamheten borde planläggas så att lokala försök även utläggas i skärgården på härför lämpliga orter och lägenheter.

Försöksfältet och försöksverksamheten i övrigt borde i landskapet, i likhet med i riket i övrigt, arbeta med egen utgiftsbudget, vilken landskapsnämndens lantbruksavdelning för år 1938 beräknat på följande sätt:

Engångskostnader:

Nödiga försöksinventarier:

4 radig handsåningsmaskin	pris c:a	3.000:-	
Tröskmaskin med special plåt-			
beslagning	" "	6.000:-	
Fälttvåg	" "	600:-	
Planet junior plog	" "	400:-	
Apprätur för surhetsbestämningar		3.000:-	
Diverse mindre redskap och inventarier		2.000:-	
Nummerstickor, groningslådor och diverse		<u>1.000:-</u>	16.000:-

Årskostnader:

Frövaror och konstgödsel	2.500:-
Försöksledaren 12 månader à 500:-	6.000:-
Biträde	3.500:-
Extra arbetsfolk	1.500:-
Den lokala försöksverksamheten	3.500:-

Skrivmaterial, utskrivning av försöks-
resultaten m.m.

412

1.500:- 18.500:-

34.500:-

Under hänvisning till ovanstående får landskapsnämnden hemställa
att Ålands landsting ville för vinnande
av ovanberörda syftemål godkänna landskaps-
nämndens i budgeten för näst kommande år
upptagna anslag om 34.500 mark för försöks-
verksamhet på Åland.

Mariehamn den 27 oktober 1937.

På landskapsnämndens vägnar:

